

Johan Christopher Mørkeberg - *1798 / †1861

*En slægtshistorie om en skræddersøn fra Vester Egede
der blev seminarieuddannet skolelærer og kirkesanger i Kongsted.*

*Indeholder også lidt beskrivelse af skolevæsenet i
Kongsted i første halvdel af 1800-tallet (omkring Skoleloven af 1814).*

Johan Christopher Mørkeberg - JCM - blev født i Vester Egede i august 1798 som søn af skræddermester Jens Mørkeberg¹ og hustru Kirsten (el. Kirstine) Jacobsdatter.

JCM blev døbt i Vester Egede kirke den 21. oktober 1798, hvor skovrider Ricards hustru fra Denderupvænge var gudmoder.

Han var barn nr. 4 i denne søskendeflok:

1. Ellen Mørkeberg - *1793 - †1795
2. Marie Mørkeberg - *1794 - †1809
3. Ellen Kirstine Mørkeberg - *1796 - †1809
- 4. Johan Christopher Mørkeberg - *1798**
5. Frederik Christian Mørkeberg - *1801
6. Carl Wilhelm Mørkeberg - *1805
7. Niels Hendrich Mørkeberg - *1807 - †1807
8. Hans Henrich Mørkeberg - *1808
9. Plejedatteren Ellen Katrine Mørkeberg - *1816

Faderen Jens Mørkeberg ernærede sig som skrædder/skræddermester i landsbyen Vester Egede, og han skulle derudover have været en velanskrevet skrædder på Gisselfeld hos lensgreve Danneskjold-Samsøe.

JCM var jævnaldrende med grevesønnen på Gisselfeld Frederik Christian Danneskjold-Samsøe, der blev godsets overdirektør i 1823.

JCM voksede op i landsbyen Vester Egede, hvor der ved folketællingen i 1801 boede mere end 300 personer.

Familien Mørkeberg og skrædderiet havde til huse i ejendommen matr.nr. 48, som i dag har adressen Birkedommervej nr. 14.

Foto til højre viser det hus, der i dag ligger på adressen (er iflg. BBR opført i 1877).

På det tidspunkt var Johan P. Piper degn og skoleholder i Vester Egede, og af ham har JCM sikkert modtaget den undervisning, man dengang fik på landet.

Om undervisningens indhold kan nævnes følgende ud fra en bispevisitats i år 1800:

Adskillige svarede godt af lærebogen og ikke uden forstand. Flere gjorde rede for Katekismus.

- Man læste vel i bog og havde lært salmer af den nyeste salmebog.

Degn Piper, tillige skoleholder, har ingen synderlig lyst.

---

¹ *Jens Mørkeberg (f. ca. 1758) betragtes indtil videre som Mørkeberg-slægtens stamfader. Hans fortid er uvis indtil han i 1792 blev gift med Kirsten Jacobsdatter i Vester Egede kirke. I slægten har der bl.a. verseret gisninger om, at han måske var indvandret fra Norge eller Tyskland.*

*Skoleholder Anders Hansen i Rønnede er tro og flittig, men kan ikke katekisere.
Piper synger godt, katekiserer skikkelig.*

Læreruddannelse på Jonstrup Seminarium

Iflg. oplysninger i lægdsrullen for Vester Egede sogn fik JCM den 8. maj 1813 udstedt et såkaldt 'Amtspas', idet han skulle studere til skolelærer på Jonstrup Seminarium i København.

Dette valg (hvis det var et valg) synes godt afstemt med, at en nye skolelov var lige på trapperne. Skoleloven af 1814 indførte den danske folkeskole - bl.a. med krav om tvungen skolegang, og at undervisningen skulle forestås af seminarieuddannede lærere, som i høj grad var en mangelvare på landet.

På landet var situationen den, at de fleste hverken kunne læse eller skrive i starten af 1800-tallet. I datidens protokoller ser man derfor ofte påtegningen 'M.F.P.' (med ført pen).

Da faderen - en almindelig landsbyskrædder - næppe kunne finansiere sønnens studium i København, så må det antages, at andre har været med til at bekoste uddannelsen.

Uden dokumentation af nogen art kunne et gæt være, at det måske var herskabet på Gisselfeld, der havde en finger med i spillet - både mht. initiativet og finansieringen.

Måske havde JCM været med faderen, når han var på Gisselfeld som skrædder, og måske lagde nogen mærke til, at drengen havde evner i retning af en boglig uddannelse. For denne teori taler bl.a., at JCM efter endt uddannelse i kort tid var lærer på Gisselfeld.

På det tidspunkt var Christian Conrad Sophus Danneskiold-Samsøe (1774-1823) overdirektør på Gisselfeld - og han var desuden amtmand over Præstø amt.

Greven var en moderne og initiativrig mand, der bl.a. gik fuldt ind for de nye landboreformer med bedre vilkår for godsets bønder. Han døde i 1823 (kun 49 år gl.) og blev efterfuldt på overdirektørposten af sønnen Frederik Christian Danneskiold-Samsøe, der var jævnaldrende med Johan C. Mørkeberg.

Mht. til styringen af godsets mange ejendomme blev den nye, unge greve de næste mange år bistået af sin mor - enkegrevinde Johanne Henriette Kaas. Hun siges også at have været initiativtager til, at Gisselfeld på den tid blev en slags kulturelt samlingssted, som bl.a. eventyrdigteren H. C. Andersen ofte besøgte.

*Christian Conrad Sophus
Danneskiold-Samsøe*

Det lyder måske lidt mærkeligt, men lægdsprotokollerne for Vester Egede sogn 1813-1822 er den eneste fundne kilde, der indeholder konkrete oplysninger om JCM's studietid i København. Heraf fremgår bl.a.:

- *JCM forlod bopæl hos faderen i 1813 og 'skal være paa Jonstrup Seminarium'.*
- *Han havde fået udstedt 'Amtspas til Kjøbenhavn' dateret 8. maj 1813.*
- *Afgaaet fra Seminariet med Character Bequem efter Examination af 2. Juni 1818*
- *Gl. amtspas afleveret i 1818.*
- **JCM var 64¼ tomme høj = 170 cm**
- *Er 1818 ansat til undervisning af 12 børn i en interimistisk skole på Gisselfeld.*
- *Er 1819 ansat som skolelærer og kirkesanger iflg. kaldsbrev ([i Kongsted]).*
- *Slettet af lægdsrullen i 1827 (uden at have været soldat).*

Ansættelse som lærer - Ægteskab

Som nævnt fik JCM sin lærereksamen i 1818, hvorefter han et års tid var lærer for 12 børn i en interimistisk skole på Gisselfeld. Det vides ikke, hvilken slags skole, der var tale om, men i 'Mørkebergposten 1972'² er nævnt, at JCM skulle have været 'Huslærer' på Gisselfeld.

Kun 20 år gammel fik Johan C. Mørkeberg året efter kaldsbrev som skolelærer ved Kongsted skole og som 'Første Kirkesanger' i Kongsted sogn pr. 1. maj 1819.

Han afløste her den 68-årige Niels Schafte, der havde været degn og skolelærer til sin død i december 1818.

JCM blev gift i Kongsted kirke d. 11. juli 1820 - indført i kirkebogen således:

Hr. Kirkesanger og Skolelærer Johan Christoffer Mørkeberg, 21 Aar, i Kongsted, gift med Jomfru Louise Bøttner [Bøttner?], 23 Aar, af Borupgaard

Som forlovere var angivet: *C. A. Wedele og Jens Mørkeberg (brudgommens fader).*

Louise Augusta Bøttner var født 3. august 1794 i Jægersborg ved København, hvor hendes fader Johan Nicolai Bøttner var bøsseemager på kasernen.

Forloveren *Christopher Ashcanius Vædele/Wedele* var en betydningsfuld person i lokalområdet. Han var fra 1811 til sin død i 1842 forpagter af gården 'Borupgaard' i Kongsted-Borup og af Rønnede Mølle.

Selv om Louise Bøttner angiveligt havde ophold på Borupgaard, da hun i 1820 blev gift med Johan C. Mørkeberg, så er der ikke fundet oplysninger, der peger på et slægtsskab med familien på gården. Det kan nævnes, at 'Møller Wedele' flere gange optrådte som fadder ved barnefødsler i Kongsted kirke hos lærer Mørkeberg.

Ægteparret Johan C. Mørkeberg og Louise A. Bøttner blev forældre til 4 børn:

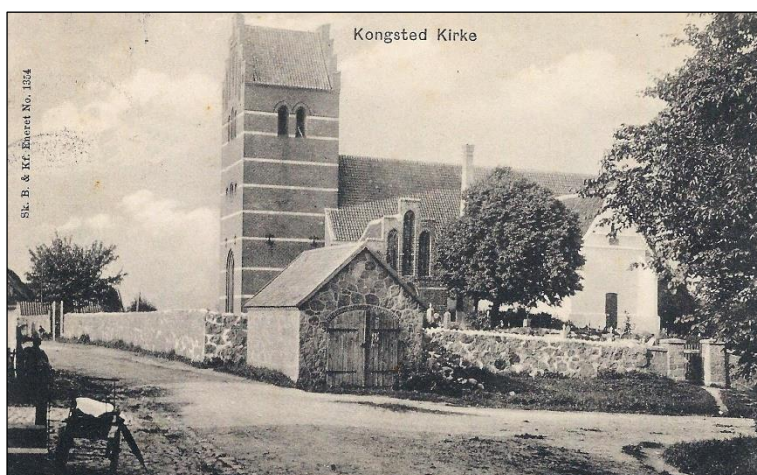
1. [Christian Frederik Mørkeberg](#) - Født 10-4-1821 - Blev købmand i Præstø
2. [Carl Vilhelm Mørkeberg](#) - Født 7-8-1823 - Blev restauratør i Køge
3. [Henriette Ottine Dorethea Mørkeberg](#) - Født 8-5-1826 - Død 3 år gl. i 1829
4. [Sophus Ludvig Mørkeberg](#) - Født 5-8-1828 - Blev skolelærer i Vester Broby

Alle børn blev født i Kongsted - og døbt i Kongsted kirke.

Supplerende oplysninger om børnene kan læses i [bilag 1](#).

Foto til højre:

Kongsted Kirke - ca. 1900

² En slags 'slægtsavis', der udkom få gange 1976-1982

Skolens bygninger og placering i byen.

Der er ikke fundet billeder af skolen fra den tid, men alligevel er det muligt at danne sig et indtryk af bygningernes størrelse og indretning.

Umiddelbart efter JCM's tiltrædelse af embedet blev skolen nemlig nyvurderet til brandforsikring 'efter anmeldt Forbedring'.

Forsikringen blev tegnet i 'Den Almindelige Brandforsikring for Landbygninger' den 22. oktober 1819 - og således beskrevet i Taxationsprotokollen:

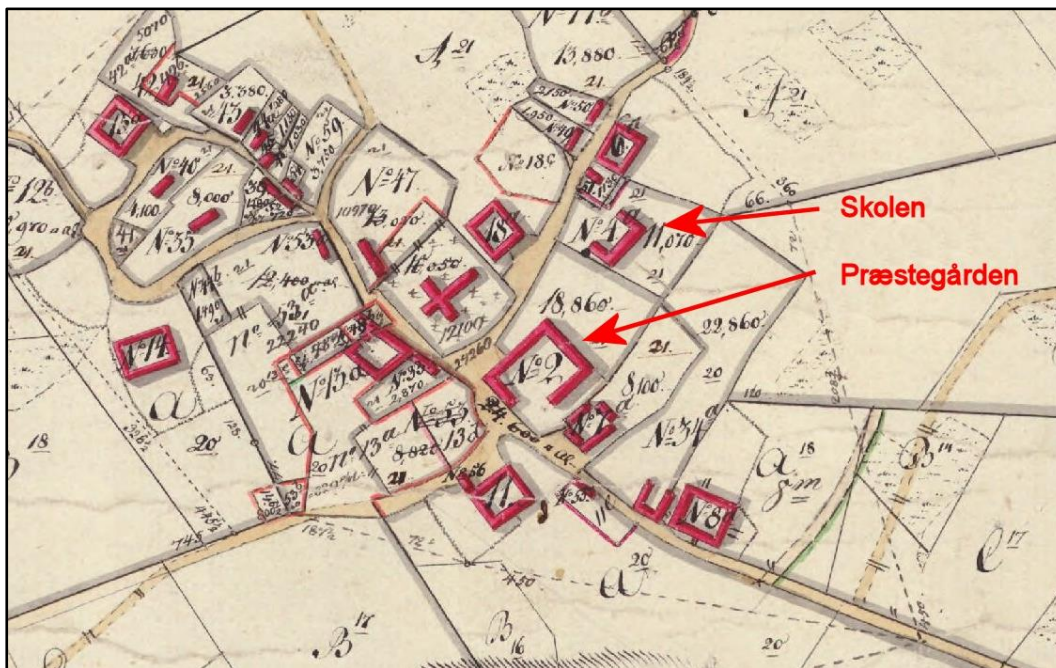
Kongsted By og Sogn, Degneboligen tilligemed Skolen, Kirkesanger Mørkeberg, Skolepatron Gehejmerraad Holstein Rathløv [Lystrup Gods] - var forhen forsikret for 750 Rdl., befunden saaledes forandret og forbedret:

a) Stuehus i Sønder, 10 Fag, 8 Alen dyb, af Eg Under og Fyrre Overtømmer murede dels klinede Vægge og Straatag til 2 Stuer, Kamre og Køkken, Loft overalt, engelske Vinduer og hollandske Døre, 1 Bryggerkedel, Bilæggerovn, Skorsten og Bageovn a 50 Rdl.	500 Rdl.
b) Det Østre Hus, 8 Fag, 7¾ Alen dyb, Do Materialer, til Karlekammer, Stald, Lo og Lade a 25 Rdl.	200 Rdl.
c) Det Vestre Hus, 5 Fag, 7¾ Alen dyb, Do Materialer, til Høelade a 20 Rdl.	100 Rdl.
d) Skolehus i Vest, 6 Fag, 7¾ Alen dyb, Do Materialer, Loft overalt, engelske Vinduer og simple Døre, Bræddegulve i 5 Fag, Bilæggerovn og Skorsten - a 70 Rdl.	420 Rdl.

Forsvarlig mod Ildsfare - Forsikret for 1220 Rdl

Sammenlignet med den forrige taksation synes der at have været tale om en betydelig ombygning (udvidelse af skolehus og stuehus).

Et matrikelskort fra midten af 1800-tallet viser, at skolen var en 3-fløjet bygning beliggende ca. øst for kirken og præstegården - dvs. på det sted, hvor en ny hovedskole blev bygget omkring år 1900.

Matrikelskort for del af Kongsted by - Ca. 1850

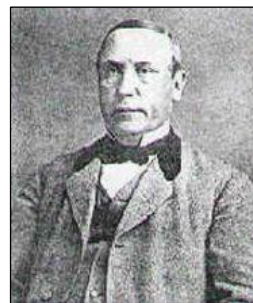
Til embedet som skolelærer og kirkesanger i Kongsted hørte en jordlod på ca. 7-8 tdr. land beliggende syd for byen ved 'Fruens Hauge'

Skolevæsenet i Kongsted før 1819

Som skolelærer og kirkesanger fik JCM et godt og tæt samarbejde med sognepræsten, Hans Christian Flemmer.

Flemmer (f. 1772) havde været en initiativrig præst i Kongsted siden 1799, hvor han bl.a. satte sig i spidsen for en tiltrængt forbedring af sognets skolevæsen, herunder en 'dannelse' af sognets 4 ustuderede skoleholdere.

I 1811 - dvs. 3 år før den nye skolelov af 1814 - startede Flemmer i præstegården en bredere undervisning, da han oprettede 'Uddannelsesanstalt for uddannede Skoleholdere i Præstø amt'.

H. C. Flemmer

I Årbog 1947-1952 fra Historisk Samfund for Præstø Amt er fundet en artikel - 'Blade af Kongsted Sogns Historie i 20 Aar, 1799 til 1819'. Om H. C. Flemmers uddannelse af de 4 'ustuderede skoleholdere' i Kongsted sogn skrives bl.a. følgende:

'Hver Lørdag Eftermiddag Klokken præcis 3 troppede Herskabstjeneren fra Eskildstrup Skole, Skrædderen fra Hyllede, Pensionisten fra Lestrup og Møllersvenden fra Borup Skole op i Kongsted Præstegaard for at dannes til Skolegerning.

Fra Kl. 3 til Kl. 7 á 8 underviste Præsten dem i Skrivning, Regning, Geografi og Naturlære, og paa Grundlag af en 'Nød- og Hjælpebog' for Skoleholdere søgte han ogsaa at give dem andre almenyttige Kundskaber, ligesom han gav dem gode Raad og Regler til Brug for deres daglige Skolegerning.

Om Søndagene mødte Mændene i Kirken for at lære af Præstens og Degnens Katekisationer, saa de ad den Vej kunde erfare, hvorledes de burde tilspørge Børnene.

I Naturlære førte han Samtaler med dem om de samme Emner, der var drøftet eller foretaget i Søndagsskolen. I Læren om det menneskelige Legeme (Antropologien) lagde han særlig Vægt paa at lade dem forstaa, hvorledes en fornuftig Levevis ved en passende Diæt kunde føres, og hvor værdifuldt det var at søge den autoriserede Læge og sky Kvaksalvere og Bedragere, der i disse Tider saa meget drev deres Spil.'

I 1817 - dvs. 3 år efter 'Skoleloven af 1814' og 2 år før JCM blev lærer i Kongsted - havde Kongsted sogn fået en ny skoleplan (som en konsekvens af den nye skolelov).

Sognet havde nu 4 skoledistrikter med hver sin skole:

- Kongsted skoledistrikt (hvor JCM blev lærer)
- Taarnemark skoledistrikt
- Lestrup skoledistrikt
- Borup skoledistrikt

Da JCM i 1819 blev ansat som skolelærer og kirkesanger i Kongsted, var han sandsynligvis den eneste seminarieuddannede lærer i sognet - og nok også den yngste.

Undervisningen - generelt.

Som øvrige skoler havde Kongsted skole 2 klasser - én for de yngste elever og én for de ældste elever.

Det er uvist, om børnene gik i skole hver anden dag (med undervisning hele dagen) eller hver dag (med ½ dag til hver klasse).

Fra marts til oktober var der undervisning fra klokken 8 til 11 og fra klokken 13 til 16, og fra november til februar var det fra klokken 9 til 12 og fra klokken 13 til 15.

Mange lærere var også kirkesangere, så i pausen midt på dagen havde han mulighed for at deltage i kirkelige handlinger - f.eks. begravelser.

Fra kornhøstens begyndelse og 4 uger frem var der ingen skolegang. Her skulle børnene hjælpe til med høstarbejdet, og 'skolelærerne tillige have lejlighed til at udvide deres egne kundskaber'.

Herudover måtte 'Gaardbrugere' holde over 10 år gamle børn hjemme 2-3 uger i 'Sædetiden' om foråret og 3-4 uger om efteråret.

Hvis nogen holdt deres børn eller tyende hjemme fra skole uden gyldig grund, så blev der idømt bøder (3 Rbs. pr. dag første gang og stigende ved gentagelse).

Sygdom, hårdt vejr og ufremkommelige veje var gyldige fraværsgrunde.

Et skoleskema fra den tid eksisterer nok ikke, men skoleloven foreskrev, at der skulle undervises i:

- Religion
- Skrivning
- Regning
- Læsning
- Vejledning til 'ordentlig sang'.

I faget 'Læsning' skulle anvendes bøger, som kunne 'give anledning til at danne Børnenes Sindelag' og give dem et kort begreb om deres fædrelands historie og geografi, samt 'meddele dem Kundskaber, der kunne tjene til Fordømmes Udryddelse' m.m.

Hvis læreren havde erhvervet sig 'Duelighed' i gymnastik, så skulle han også vejlede børnene i dette fag.

I april og oktober blev børnene overhørt i deres lærdom i overværelse af skolekommissionen. Efter prøverne blev der givet påskønnelse til de elever, der havde lært mest og 'hvis Flid, Sæder og Opførsel have været de bedste'.

Herudover var der visitatser fra biskoppen og sognepræsten (præsten også var formand for skolekommissionen).

Visitatser i Kongsted skole

Det eneste sted, vi finder oplysninger om JCM's evner og virke som lærer, er i de visitatser, der med mellemrum blev afholdt af biskoppen i alle skoler

Herunder bringes uddrag af Biskop J. P. Mynsters visitatsbøger.

Billedet til højre forestiller 'Lærer Mørkeberg' og stammer fra 'Historisk Sognekort' for Kongsted sogn.

Der er sandsynligvis tale om en slags 'stregtegning'.

Ved biskop Mynsters visitats i 1827 var der 72 børn i Kongsted skole, og skolelærerens indsats blev vurderet med karaktererne ug., g., mg., mg og mg. (det var nok karakterer for hvert af de 5 fag religion, skrivning, regning, læsning og ?). Mørkeberg fik ros af biskoppen som 'en dygtig lærer'.

I 1837 visiterede biskoppen igen skolen - og i sin dagbog skrev han følgende:

Patron Kammerjunker Mylius - 64 Børn - Læreren Johan Christopher Mørkeberg, 38 Aar, Seminarist fra Jonstrup, arvede for nogle år siden 7 å 8000 Rdl., men er desuagtet vedbleven med samme Flid at passe sin Skole. Fremgangen i det Hele god.

Læsning g., Skrivning g?, Religion mg, Regning mg, Indbyrdes Undervisning tg, Gymnastik nogenledes. - Skolebygningen meget god.

Samme 1845:

Samme Patron. Skolehuset rummeligt og meget godt, Skolestuen noget lav.

Mørkeberg er nu 47 Aar, men er bleven saa svag, at han kun befatter sig med Skrivningen.

Hjælpeleereren Henrik Holm Winther, 32 Aar, Seminarist fra Jonstrup, er en forknyt Stakkel, uden Liv, som hverken har Greb paa at omgaas Bønderne eller Børnene, i det Hele en Stumper, og katechiserer slet.

Læsning tg?, Skrivning nogenlunde, Religion tg, Regning g, Indbyrdes Undervisning tg, Gymnastik tg.

Samme 1853:

Patron Hofjægermester Mylius. 88 Børn. Læreren Johan Christopher Mørkeberg, 55 Aar, er meget svag, og har derfor til Hjælpeleer sin Søn Sophus Ludvig Mørkeberg, 24 Aar, Seminarist fra Ranum, som er ret brav, men kun katechiserer temmelig godt.

Læsning g, Skrivning g, Religion g, Regning g, Nederste Classe, uden Indbyrdes Undervisning, tg, Gymnastik mg? - Skolehuset meget godt.

Notater om *sognepræstens 'Skolebesøg'* i årene fra 1833 til 1856 er indført i kirkebogen for Kongsted sogn. - Som eksempel kan nævnes, at der for året 1835 er registreret 23 skolebesøg i Kongsted skole. Notaterne er desværre næsten ulæselige.

Som øvrige tidligere og senere degne/kirkesangere/skolelærere indridsede JCM sine initialer i træværket i den smukke 'Degnestol' i Kongsted kirke.

Familien Mørkeberg

Som før nævnt blev Johan Christopher Mørkeberg i 1820 gift med Louise Augusta Bøttner, og ægteparret fik 4 børn (3 sønner og 1 datter) i perioden 1821-1828. Datteren Henriette Ottine Dorethea Mørkeberg døde 3 år gl. i 1829. - Se supplerende oplysninger i [bilag 1](#).

Ved folketællingen i 1834 var familien registreret således i Kongsted by og sogn:

Johan Christopher Mørkeberg 36 Gift Skolelærer
Lovise Augusta Bøttner 38 Gift Hans kone
Christian Frederik Mørkeberg 13 Ugift Deres barn
Carl Vilhelm Mørkeberg 11 Ugift Deres barn
Sophus Ludvig Mørkeberg 6 Ugift Deres barn
Ane Magrethe Rasmusdatter 22 Ugift Tjenestepige

Sønnen Christian Frederik blev konfirmeret i 1835 med betegnelsen 'Meget god Kundskab og rosværdig Opførsel', og samme år rejste han (kun 14 år gl.) til Vordingborg, hvor han blev handelslæring hos Købmand Lorentz Koenig, Ahlgade 77.

Herunder gengives teksten fra et brev fra moderen Louise Bøttner til sønnen Christian F. Mørkeberg (19 år), der er handelslærling i Vordingborg.

Brevet fortæller lidt om moderens/forældrenes omhu for en søn, der er flyttet så langt væk som til Vordingborg. Brevet fortæller også lidt om datidens skriftlige sprogbrug i de kredse.

Kongsted (udateret 1840?)

Kjære Søn.

Med Gmd. Peder Nielsen sender din Fader og jeg et par Hverdagsbenklæder.

Vi har længe været betænkt paa, at du skulde have dem, da de du gaar med, kun var simple og vel smaa til dig, da du fik dem.

Hvis du havde Lejlighed, kunde du tage dem paa og sende mig de gamle med Peder Nielsen, som jeg kunne lægge sammen til Wilhelm.

Jeg synes det var bedst, du til Hverdag gaar med den graa Klædning, vist tillige med Trøjen, da det nu er koldt, ellers bliver det ogsaa for smaat.

Din fader var i Søndags efter dit Uhr og sender det nu med Peder Nielsen.

Jeg behøver vist ikke at paamine dig om at holde Orden med dit Tøj, thi jeg holder for at du gjør det endnu, ligesom du gjorde det, da du var hjemme.

Dog en Ting vil jeg paamine dig om, det er at du ikke lægger Æblerne jeg gav dig for nær dit Tøj, men læg dem paa Bunden af din Kuffert og lidt Papir ovenpaa.

Du kan jo se, hvorledes din Ven Christian bærer sig ad, han er vist ordentlig med sit Tøj.

Jeg tænker, du er fornøjet, fordi jeg skriver til min gode Dreng. Fader havde ikke Tid.

Vær nu munter og glad og skriv flittigt hjem, naar du har Lejlighed dertil. Der er aldrig nogen større Glæde for mig end at se Brev fra dig.

En kjærlig hilsen fra os alle

Din hengivne Moder

Lovise Mørkeberg

Kilde: 'Mørkeberg-Posten' 1978

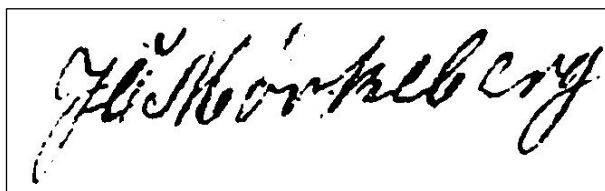
Den næstældste søn - Carl Vilhelm - blev konfirmeret i 1838 med betegnelsen 'Meget god'.

I sin visitats i 1837 (se ovenfor) noterede biskop Mynster bl.a., at lærer Mørkeberg *for nogle år siden arvede 7 á 8.000 Rdl.* Det er indtil videre uvist, hvem arveladeren kan have været

Folketælling 1840 - Samme sted:

Johan Christopher Mørkeberg	42 Gift	Skolelærer
Lovise Bøttner	44 Gift	Hans kone
Carl Vilhelm Mørkeberg	17 Ugift	Deres barn
Sophus Ludvig Mørkeberg	12 Ugift	Deres barn
Maren Pedersdatter	18 Ugift	Deres pige

Da broderen Hans Henrich Mørkeberg i 1837 blev gift i Vester Egede, underskrev JCM sig som forlover således:

Den yngste søn - Sophus Ludvig - blev konfirmeret i 1843 i Præstø kirke med betegnelsen 'mg'. Han var da 'Apotekerlærling' hos Apoteker Aarsleff, Adelgade 30 i Præstø.

Det er uvist, om han fik gjort sin apotekeruddannelse færdig.

I 1853 omtales han som 'Seminarist fra Ranum Seminarium', da han var blevet hjælpelærer hos faderen i Kongsted skole.

I biskop Mynsters visitationsnotater fra 1845 nævnes, at '*Mørkeberg er nu 47 Aar, men er bleven saa svag, at han kun befatter sig med Skrivningen*' og at der nu er blevet ansat en hjælpelærer ved skolen. Det er ikke oplyst, hvad der er årsag til JCM's svaghed.

Folketælling 1845 - Samme sted:

Johan Christopher Mørkeberg	47 Gift	Skolelærer	V. Egede Sogn
Lovise Bøttner	49	Hans Kone	Jægersborg
Henrik Winther	32 Ugift	Hjælpelærer	Kjøbenhavn
Christopher Jørgensen	23	Tjenestefolk	Her i Sognet
Maren Sophie Nielsdatter	22	Tjenestefolk	Øster Egede Sogn Præstø Amt

Folketælling 1850 - samme sted

J. Christoffer Mørkeberg	52	Gift	Skolelærer	Vesteregede
Lovise Bøttner	53	Gift	Hans Kone	Jægersborg
Karen Nielsen	19	Ugift	Deres Pige	Kongsted
Hans Pedersen	26	Ugift	Indkaldt til Krigstjeneste	Kongsted

Herunder bringes teksten i et brev fra 1852 fra skolelærer J. C. Mørkeberg til sønnen Christian Fr. Mørkeberg, der på det tidspunkt var ugift købmand i Præstø.

Kongsted, 16. juli 1852

Kjære Christian

Læs med Heste og Vogn følger til Afbenyttelse. Du kan beholde dem, saalænge du lyster. Dog ønskede jeg, at han senest kunde komme tilbage Løverdag, da her er meget at bestille.

Tak for den tilsendte Ost, den er efter Moders Smag og Behag.

1½ Pægl Fløde og Flæsk til Æggepandekager følger fra Moder, hvilket ikke bedes forsmæet.

17 Mark og 7 Skilling med følger til Indkøb efter indlagte Seddel. Til Bødkeren udbedes 2 stk. 3 quart Jern, medfølger 2 Mark - i alt 3 Rbd. 1 Mark 7 Skilling.

Den laante Dug fra Bødkeren medfølger.

Hjertelig hilsen
din hengivne Fader
J. C. Mørkeberg

Kilde: 'Mørkeberg-Posten' 1978

I sin visitats i 1853 skriver biskoppen bl.a. 'Læreren Johan Christopher Mørkeberg, 55 Aar, er meget svag, og har derfor til Hjælpelærer sin Søn Sophus Ludvig Mørkeberg, 24 Aar, Seminarist fra Ranum, som er ret brav'.

Folketælling 1855 - samme sted:

Johan Christoffer Mørkeberg	57 Gift	Skolelærer. Kirkesanger	Vester Egede Sogn
Louise Augusta Bøttner	59 Gift	Hans Kone	Jægersborg
Sophus Ludvig Mørkeberg	27 Ugift	Deres Søn, Hjælpelærer	Kongsted Sogn
Christen Pedersen	68 Enkemand	Tjenestefolk	Faxø Sogn
Karen Kirstine Nielsen	23 Ugift	Tjenestefolk	Kongsted Sogn

Herunder bringes teksten i et brev (fra ca. 1855) fra skolelærer J. C. Mørkeberg til sønnen Christian Fr. Mørkeberg, der var købmand i Præstø.

På dette tidspunkt var Christian ca. 34 år gammel, og han var i 1853 blevet gift med Marie Elisabeth Hald (en købmandsdatter fra Præstø).

Købmandsforretningen ser ud til at vokse - Ved folketællingen i 1855 var der 5 tjenestefolk hos købmandsparret.

Den omtalte Johan er deres 1-årige søn (hedder Johan Christopher Enoch - Johan Christopher som sin farfar og Enoch efter sin morfar).

'Madam Bjørnsen' er en præsteenke Augusta Magrethe Bjørnsen født Rabenholm (74 år), der boede i Kongsted i 1855.

Kongsted (udateret 1855?)

Kjære Christian og Marie

Med Kristian Wild medfølger 2 smaa Nattrøjer til vor lille Johan, som Moder har strikket, hvilket bedes ikke forsmæet.

Fra Madam Bjørnsen skulle jeg bede, om du vilde bevise hende den Tjeneste og med Kristian at tilstille hende en Balles Lærebog (1) og Maus Psalmer (2).

Medfølger 3 Mark. Hvad mere det koster udlægger Kristian Wild.

Med Moder er det endnu ikke godt, Svindelse, den vedbliver og Rygsmerter, dog Gud ske Tak, hun er dog oven Senge.

Sophus glemte 2 Bøger, hvilket bedes tilstillet.

Mange kjærlige Hilsener fra alle her til Eder alle
Eders hengivne Fader
J. C. Mørkeberg

Hastværk. Du ville lade Bøgerne købe hos Svendstrups, hvis du ikke har dem.

1) 'Balle' var dansk biskop 1744-1816

2) 'Mau' var dansk præst 1808-1885, som var tilknyttet 'de gudelige forsamlinger

'Kilde: 'Mørkeberg-Posten' 1978

Det kan formodes, at lærer Mørkebergs af helbredsmæssige årsager måtte lade sig pensionere omkring 1857-58. Formodningen bygger bl.a. på, at sønnen Sophus Ludvig Mørkeberg, der var hjælpelærer hos faderen ved folketællingen i 1855, var angivet som skolelærer i Tybjerglille skole, da han blev gift i april måned 1858. Det er vel sandsynligt, at han forblev hjælpelærer hos faderen indtil dennes afsked(?).

Johan Christopher Mørkeberg var således lærer og kirkesanger i Kongsted i næsten 40 år.

Folketælling 1860 - Samme sted (Skolen):

Johan Christoffer Mørkeberg	62	Gift	Pensioneret Skolelærer. Huusfader	Vesteregede Sogn
Louise Bøttner	64	Gift	Hans Kone	Gjentoft Sogn

Samme sted boede den nye skolelærer med familie:

Jens Jørgen Christian Beck	33	Gift	Skolelærer. Huusfader	Kjøbenhavn
Charlotte Amalie født Skovgaard	41	Gift	Hans Kone	Slagelse
Marie Louise Augusta Beck	10	Ugift	Deres Børn	Gudhjem Sogn
Julie Sofie Dorothea Beck	8	Ugift	Deres Børn	Vraaby Sogn
Christiane Catarine Amalie Beck	5	Ugift	Deres Børn	Vraaby Sogn
Marius Ludvig August Beck	3	Ugift	Deres Børn	Vraaby Sogn
Peder Hansen	41	Gift	Tjenestefolk	Dalby Sogn
Ane Margrethe Jensen	18	Ugift	Tjenestefolk	Kongsted Sogn

Johan Christopher Mørkeberg døde 63 år gl. d. 31. juli 1861 og blev begravet 7. august 1861 i Kongsted kirke som 'Entlediget [fratrådt/forhenværende] Skolelærer i Kongsted'.

Skifte efter Johan Christopher Mørkeberg: Enken hensidder i uskiftet bo.

Louise Augusta Bøttner - Enkestand 1861 til 1887

Efter mandens død blev Louise Bøttner boende i Kongsted endnu nogle år.

Her fik hun bl.a. den oplevelse, at et barnebarn blev født hos hende i 1862, da forældrene var på besøg. Forældrene var købmand Christian Frederik Mørkeberg og hustru fra Præstø, og ved dåben fik barnet navnet Hans Einar *Kongsted Mørkeberg*.

Nogle år senere flyttede hun til Præstø, hvor hun ved folketællingen i 1870 (med en tjenestepige) boede i en lejlighed i Adelgade hos slagter Peder Jensen.

I sommeren 1870 flyttede Louise Bøttner til Vester Broby skole i Sorø amt, hvor sønnen Sophus Ludvig Mørkeberg var skolelærer og kirkesanger.

Det er sandsynligt, at hun - skønt 76 år gammel - skulle være med til at styre husholdningen for sønnen. Hans hustru - Anne Sofriede Schmidt - var nemlig blevet ramt af en sindslidelse, og ved folketællingen 1870 var hun registreret som 'Midlertidig fraværende' (hun havde siden september 1867 opholdt sig på Sct. Hans Hospital).

Lærerparret havde på det tidspunkt (1870) 4 børn i alderen 3-11 år.

Det har nok været mere af pligt end af lyst, at den ældre lærerenke flyttede fra Præstø (hvor hendes ældste søn Christian Frederik var købmand) til skolen i Vester Broby. Det indtryk kan man godt få ved at læse et brev, som Louise Bøttner i september 1870 sendte til købmandsfamilien i Præstø:

Mine elskede Børn med hele familien . Braaby, 9. september 1870

Nu vil jeg da fortælle Eder lidt om, hvorledes jeg har det.

De første Dage gik noget over Evne for at faa alting i Orden, men nu er jeg bleven træt og kan have nødig at hvile mig.

Det vil sige blot i Dag. I Morgen skal jeg være med til at pynte Kirke, da vi skal have Høstprædiken.

Sofus er i Dag i Lyngø for at være med i Sogneraadet. Han maa være oppe hver aften til Kl. 12 at skrive alle de Lister. Jeg var tilfreds at det var forbi med de Besøg.

Børnene er da Gudskelov raske, men jeg er bange at Sofus anstrenger sig for meget med alle de mange Skrivelser.

Det værste er, at jeg længes saa meget efter alle Kjære. - Bare jeg snart kunde se nogen af dem.

Er det langt omkring kjære Christian, naar du skal bort med Ludvig at gjøre den Tur her til Braaby.

Min egen søde Marie, jeg har dog ikke rigtigt glemt at lave Mad, nu jeg selv har overtaget Husholdningen, da jeg ikke synes rigtig om, som det gik.

Kørerne malker godt, jeg har været med at kærne, og vi har ogsaa lavet en Ost, men det er i det Smaa alt sammen, men jeg gaar da og kigger omkring for at have et Øje med alt.

Bare jeg kunde have den glæde at se nogen af Eder.

Hils alle Halds fra mig tillige med alle andre, som bryder sig om mig.

Tusind Tak I Kjære for al Eders Kjærlighed imod mig og for al Eders Ulejlighed og Tilsættelse for min Skyld, Gud give at jeg kunde gjøre Gjengæld.

Nu maa jeg holde op for denne Gang, da jeg ikke har det rigtig godt.

Lev vel, tusinde Hilsninger til Eder alle baade Store og Smaa fra os alle, men allermest fra din egen til Døden kjærlige Moder.

Lovise Mørkeberg

Skriv snart min Marie. - Det var vel muligt du kunde faa sendt mine Morgensko, som jeg glemte, jeg savner dem saa meget.

Naar Sofus faar has paa Bispen (?), saa skriver han.

Glem ikke at hilse Fru Aarslev, naar du ser hende. Lev vel.

Kilde: 'Mørkeberg-Posten' 1978

Sophus Mørkebergs hustru Anne S. Schmidt døde kun 36 år gl. i 1876.

Folketællingen i 1880 viser, at husstanden i Vester Broby skole da bestod af:

<i>Sophus Ludvig Mørkeberg</i>	51	<i>Enke(mand)</i>	<i>Husfader, lærer og kirkesanger</i>	<i>Kongsted sogn</i>
<i>Christian August Mørkeberg</i>	20	<i>Ugift</i>	<i>Hans søn, tømrer</i>	<i>Tybjerg sogn</i>
<i>Henriette Andrea Mørkeberg</i>	18	<i>Ugift</i>	<i>Hans datter</i>	<i>Tybjerg sogn</i>
<i>Johanne Lovise Mørkeberg</i>	15	<i>Ugift</i>	<i>Hans datter</i>	<i>Her i sognet</i>
<i>Cathrine Mørkeberg</i>	12	<i>Ugift</i>	<i>Hans datter</i>	<i>Her i sognet</i>
<i>Lovise Mørkeberg født Bøttner</i>	86	<i>Enke(mand)</i>	<i>Husfaderens moder, pensionist</i>	<i>Jægersborg</i>
<i>Helene Kirstine Christensen</i>	33	<i>Ugift</i>	<i>Tjenestepige</i>	<i>Her i sognet</i>

Louise Bøttner/Mørkeberg blev boende i Vester Broby til sin død i 1887

Louise Augusta Bøttner døde 94½ år gl. 3. december 1887 og blev begravet d. 9. december 1887 i Kongsted kirke som 'Enke efter Lærer og Kirkesanger Mørkeberg i Kongsted. Hun døde hos hendes Søn Lærer Sophus Mørkeberg i Broby ved Sorø, hvor hun havde boet i 17 Aar'.

Skifte efter Louise Augusta Bøttner: Arvingerne (3 fuldmyndige sønner) overtog boet til privat skifte (arven udgjorde under 200 kr.).

Skrevet af Vagn Mørkeberg Christiansen
Kongsted - 2014

Bilag 1

Summariske oplysninger om børn af Johan Christopher Mørkeberg og Louise A. Bøttner

1. Christian Frederik Mørkeberg - 1821-1905

CFM blev født 10-4-1821 i Kongsted skole - og døbt 11-6-1821 i Kongsted kirke.

Båret af Jomfru S. M. Bjørnsen i Kongsted Præstegaard.

Dåbsvidner: Møller Wedele i Borup, Skrædder Mørkeberg og Søn F. C. Mørkeberg i Vester Egede og Gmd. Ole Larsen i Kongsted.

CFM blev konfirmeret i 1835 i Kongsted kirke med betegnelsen 'Meget god Kundskab og ros-værdig Opførsel'.

Samme år rejste han (kun 14 år gl.) til Vordingborg, hvor han blev handelslæring hos Købmand Lorentz Koenig, Ahlgade 77.

Her var han også registreret som 19 år gl. og 'Læredreng' ved folketællingen i 1840.

Ved folketællingen i 1845 var CFM (24 år, ugift) 'Handelsbetjent' hos købmand H. Møller, Realgaden i Sorø.

I 1849 flyttede han fra Sorø til Præstø, hvor han 28 år gl. startede egen købmandsforretning i Adelgade, matr.nr. 30.

I 1852 købte han en ejendom midt på byens hovedgade (Adelgade matr.nr. 15, som i dag har adressen Adelgade nr. 60), hvor der tidligere havde været apotek.

I naboejendommen boede en anden købmand, Johan Enoch Hald, der handlede med manufakturvarer. - CFM lærte snart købmand Halds datter Marie Elisabeth (f. 23-4-1834) at kende, og de blev gift i Præstø kirke d. 4. oktober 1853.

Ægteparret fik 16 børn i perioden 1854-1878 - heraf var 1 dødfødt og 2 døde som små:

1. Johan Christopher Enoch Mørkeberg - 1854-1918
2. Ludvig Henrik Mørkeberg - 1855-1928
3. Svend Axel Mørkeberg - 1857-1931
4. Emmy Henriette Augusta Mørkeberg - 1859-1912
5. Anna Mørkeberg - 1861-1938
6. Hans Einar Kongsted Mørkeberg - 1862-1925
7. Hakon Hjalmar Mørkeberg - 1865-1953
8. Louise Margrethe Mørkeberg - 1866-1914
9. Ivar Torkild Mørkeberg - 1867-1867
10. Astrid Sophie Mørkeberg - 1868-1968
11. Karen Elna Ingeborg Mørkeberg - 1870-1871
12. Ragnhild Gerda Johanne Mørkeberg - 1871-1926
13. Olaf Sigurd Mørkeberg - 1874-1952
14. Knud Gunnar Mørkeberg - 1875-1932
15. Ingrid Marie Mørkeberg - 1877-1953
16. Dødfødt drengebarn - 1878/1878

C. F. Mørkeberg var en driftig købmand, der ud over forretningen i Præstø også havde en 'filial' i Kongsted i nogle år.

† Christian Frederik Mørkeberg døde 84 år gl. d. 1. september 1905 i Præstø.

† Marie Elisabeth Mørkeberg f. Hald døde 81 år gl. d. 27. november 1915 i Præstø.

2. Carl Vilhelm Mørkeberg - 1823-1890

CVM blev født 7-8-1823 i Kongsted skole - og døbt 26-10-1823 i Kongsted kirke.
Dåbsvidner: Sognepræstens Datter Jomfru C. Flemmer, Hr. Wedel/Wedele af Borupgaard, Skrædder Mørkeberg i Vester Egede, Gaardmændene Ole Larsen og Niels Andersen af Kongsted

CVM blev konfirmeret i 1838 med betegnelsen 'Meget god'.

FT-1840 - Boende (17 år) hos forældrene i Kongsted.

FT-1845 - Boende (22 år, ugift) som Gaardbestyrer i Borup, Kongsted sogn

FT-1850 - Boende (26 år, ugift) som Avlsforvalter på Bredeshauge, i Snesere sogn.

FT-1855 - Boende (31 år, ugift) som Avlsforvalter på godset Nyesø ved Præstø.

Som forpagter af 'Christiansminde' i Beldringe sogn blev CVM 19-6-1857 gift i Spjellerup kirke med Jomfru Caroline Christiane Seidenfaden, der var født 13-6-1833 og datter af skolelærer Adam Wilhelm Seidenfaden i Spjellerup.

Ægteparret fik 9 børn i perioden 1858-1875 - heraf var 1 dødfødt:

1. Johan Wilhelm Emil Mørkeberg - Født Christiansminde, Beldringe sogn - 1858-1928
2. Dødfødt drengbarn - Født Christiansminde, Beldringe sogn - 1860/1860
3. Peter August Mørkeberg - Født Christiansminde, Beldringe sogn - 1861-1927
4. Adam Wilhelm Mørkeberg - Født i Spjellerup sogn - 1863-1933
5. Anton Edvard Mørkeberg - Født i Køge - 1865-1948
6. Harald Christopher Mørkeberg - Født i Køge - 1868-1930
7. Daniel Joachim Mørkeberg - Født i Køge - 1870-1963
8. Anna Louise Mørkeberg - Født i Køge - 1872-1947
9. Christian Torkild Holger Mørkeberg - Født i Køge - 1875-?

Efter nogle år på 'Christiansminde' i Beldringe sogn - og nogle få år i Spjellerup ved Fakse - flyttede familien til Køge, hvor CVM ved folketællingerne i 1870 og 1880 var angivet som 'Restaurateur' og 'Tracteur' i ejendommen matr.nr. 78, som lå på hjørnet af Nyportstræde og Sct. Gertrudsstræde.

Ved folketællingen i 1890 var CVM angivet som 'Vognmand' samme sted, og i skifteprotokollen 1890 var han 'Detailist'.

† Carl Vilhelm Mørkeberg døde 67 år gl. d. 9. juli 1890 i Køge.

† Caroline Christiane Seidenfaden døde 81 år gl. d. 10. november 1914 i København.

Nogle af ægteparrets børn fik en god uddannelse og blev kendte personer:

- *Peder August Mørkeberg (1861-1927)*
Dyrlægeeksamen 1881 - Veterinær- og statskonsulent i Husdyrbrug.
Skrev adskillige bøger, afhandlinger og artikler om kvægbrug.
- *Adam Wilhelm Mørkeberg (1863-1933)*
Veterinæreksamen 1884 - Medicinsk embedseksamen 1895.
Professor ved Landbohøjskolen 1903.
Formand for Den Danske Dyrlægeforening i adskillige år.
Kommandør af Dannebrog og flere udenlandske ordner.
Buste ved Landbohøjskolen.
- *Daniel Joachim Mørkeberg (1870-1963) - Lidt af en eventyrer?*
Landvæsenselev på Turebyholm i 1890.
Udvandret til Nordamerika i 1892 - Forskellige jobs (bl.a. 'guldgraver').
Rejste videre til Canada omkring 1898, hvor han i løbet af de næste mange år blev en kendt pioner indenfor udvikling af mejeridrift. Boede i byen Markerville.
Medlem af den lovgivende forsamling i provinsen Alberta 1917-1921.
Ridder af Dannebrog 1924 - Blev i 1959 optaget i Alberta Agriculture Hall of Fame.

3. Henriette Ottine Dorethea Mørkeberg - 1826-1829

HODM blev født 8-5-1826 i Kongsted skole - og døbt 14-5-1826 i Kongsted kirke.

Gudmoder: Gmd. Ole Jensens Kone Johanne Jensdatter af Kongsted.

Faddere: Peder Jørgensen, Mads Rasmussen, Lars Nielsen og Niels Andersen, alle Gmd. i Kongsted

† Henriette Ottine Dorethea Mørkeberg døde 3 år gl. d. 5. maj 1829 i Kongsted.

4. Sophus Ludvig Mørkeberg - 1828-1896

SLM blev født 5-8-1828 i Kongsted skole - og døbt 12-10-1828 i Kongsted kirke.

Gudmoder: Jomfru C. Amalie Bjørnsen, Sognepræstens Datter.

Faddere: Ole Jensen, Peder Larsen, Christian Hansen og Ole Larsen, alle Gaardmænd i Kongsted.

SLM blev konfirmeret i 1843 i Præstø kirke med betegnelsen 'Mg'.

Omkring 1842 blev SLM apotekerlærling i Præstø hos apoteker Aarsleff i Adelgade.

Her var han også - nu 17 år gl. - ved folketællingen i 1845.

Det vides ikke, om han afsluttede apotekeruddannelsen (og hvornår).

Omkring 1850-52 tog han den 2-årige læreruddannelse på det nyåbnede Ranum Seminarium i Nordjylland.

Af lægdsprotokollen fremgår det, at SLM var 65 tommer høj (172 cm) 'Fladbrystet, svage Bugmuskler med Anlæg til Brok'. Han blev slettet af lægdsrullen i 1854 uden at have været soldat.

Da faderens svagelighed tog til, blev SLM efter afsluttet lærereksamen hjælpelærer i skolen i Kongsted. Ved biskoppens visitats i 1853 blev han omtalt som '*ret brav, men katechiserer kun temmelig godt*'. Det er sandsynligt, at han fortsatte som hjælpelærer i Kongsted, indtil faderens afsked og pensionering omkring 1857.

SLM var skolelærer i Tybjerglille skole da han 24-4-1858 blev gift med Jomfru Anne Sofride Schmidt i Slagelse kirke.

Hun var født 4-6-1840 og datter af malermester Andreas Christian Schmidt.

Efter ca. 5 år i Tybjerglille flyttede SLM med familie til Vester Broby ved Sorø, hvor han blev 'Kirkesanger og Skolelærer'.

Ægteparret fik disse 4. børn:

1. Christian August Mørkeberg - Født i Tybjerglille - 1859-1918
2. Henriette Andrea Mørkeberg - Født i Tybjerglille - 1861-1940
3. Johanne Louise Mørkeberg - Født i V. Broby - 1864-1933
4. Cathrine Mørkeberg - Født i V. Broby - 1867-1941

Det er uvist, om der har været en særlig samhørighed i familien, men alle 3 døtre blev gift med deres fætre, hhv. Johan Vilhelm Emil M., Adam Wilhelm M. og Harald Christopher M. (sønner af deres farbroder, restauratør Carl Vilhelm Mørkeberg i Køge.

Nogle måneder efter den sidste datters fødsel blev moderen Anne Sofride indlagt på Sct. Hans Hospital i Roskilde med en sindslidelse - og her opholdt hun sig ved folketællingen i 1870. Som før omtalt var moderens sygdom den sandsynlige årsag til, at farmoderen (76 år gl.) i 1870 flyttede til Vester Broby som medhjælp i husholdningen.

† Anne Sofriede Mørkeberg f. Schmidt døde 36 år gl. d. 13. august 1876 i Vester Broby.

† Sophus Ludvig Mørkeberg døde 67 år gl. d. 26. juni 1896 på Frederiksberg.

Bilag 2

Samtidshistorisk tidslinje - 1790-1890

1788	Stavnsbåndet ophævet - en dansk lovgivning af 1733, som bandt alle mandlige bønder mellem 14 og 36, senere mellem 4 og 40 år, til at forblive under deres fødegods.
1789	Født: <u>B</u> ernhard <u>S</u> everin Ingemann - Bliver en kendt dansk salmedigter og forfatter af historiske romaner.
1789	Den franske revolution indledes 14. juli 1789 med 'Stormen mod Bastillen'.
1790	Første dampmaskine i Danmark blev sat i gang i en smedie på Holmen i København.
1795	Københavns brand 1795 - Varede fra fredag den 5. juni til søndag den 7. juni. Branden fortærede 941 huse og gjorde knap 6.000 af hovedstadens indbyggere hjemløse.
1796	Vaccine mod kopper opfindes af englænderen Edward Jenner.
1798	Johan Christopher født i august 1798 i Vester Egede.
1799-1815	Napoleonskrigene - Række af krige mellem Frankrig på den ene side og en række forskellige alliancer på den anden side (bl.a. Storbritannien, Østrig, Preussen og Rusland).
1800	På Jorden menes nu at være 1 milliard mennesker.
1801	Slaget på Reden - Den danske flåde besejres af briterne under Nelsons ledelse. I København er der nu 100.975 indbyggere.
1803	Slaveriet ophæves i Danmark, da negerimport til de Dansk-Vestindiske øer forbydes
1805	Født: <u>H</u> ans <u>C</u> hristian Andersen - Bliver en verdenskendt eventyrdigter og forfatter.
1807	Københavns Bombardement - Englænderne bombarderer København i 5 dage og tager den danske flåde. Det første brugbare dampskib i Danmark konstrueres af Robert Fulton.
1808	Frederik d. 6. bliver konge i Danmark og Norge efter Christian d. 7.s død. Fremmede soldater indfører cigaretter i Danmark
1810	Tvungen koppevaccination indføres i Danmark.
1811	Det første juletræ tændes i København.
1813	Danmark går statsbankerot (efter deltagelse i Napoleonskrigene). Født: Søren Aabye Kirkegaard - Bliver senere regnet som den største danske filosof og som fader til den religiøse eksistentialisme.
1814	Folkeskolen indføres - Alle børn får ret og <u>pligt</u> til 7 års undervisning. Landsby-deggen i sin sorte kjole blev overflødig, og undervisningen af børn blev overtaget af seminarieuddannede lærere. I byerne er der skolegang hver dag, men på landet kun hver anden. Analfabetismen afskaffes efterhånden. Ved 'Freden i Kiel' afsluttes Napoleonskrigene for Danmarks vedkommende. For sin deltagelse på Napoleons side må Danmark afstå Norge til Sverige.
1815	Tjenestetiden i den danske hær fastsættes til 2 år.
1818	Nationalbanken i København blev oprettet d. 1. august.
1818-29	Den store landbrugskrise - Følgevirkning af Napoleonskrigene. Mange landmænd måtte gå fra hus og hjem - Gårdene blev solgt for en slik.
1818-19	Johan Christopher Mørkeberg består lærereksamen fra Jonstrup Seminarium og får kaldsbrev som kirkesanger og skolelærer i Kongsted.
1820	Johan Christopher Mørkeberg bliver gift 11. juli 1820 i Kongsted kirke med Jomfru Louise Bøttner af Borupgaard.
1820	Danskeren H. C. Ørsted opdager elektromagnetismen.
1821	Død: Den afsatte franske kejser Napoleon Bonaparte dør på øen Elba - 52 år gl.
1826	Død: Ludwig van Beethoven dør 55 år gl.
1828	Skuespillet 'Elverhøj' af Johan Ludvig Heiberg opføres for første gang

1831	Kgl. anordning om oprettelse af 4 rådgivende stænderforsamlinger. Selv om stænderforsamlingerne ikke nogen formel magt, så fik de dog stor indflydelse på udviklingen i årene 1834 til 1849, hvor de bortfald med den nye grundlov.
1833	Tændstikken tages i brug.
1834	Folketælling - Der er nu 1,2 millioner indbyggere i Danmark.
1839	Christian d. 8. bliver konge i Danmark efter Frederik d. 6.s død
1843	Tivoli åbnes i København.
1844	Den første danske højskole grundlægges i Rødding. Død: Bertel Thorvaldsen - 74 år gammel - Han var en berømt dansk billedhugger, der tilbragte ca. 40 år af sit liv i Rom, hvor han udførte han en række berømte statuer.
1845	Johan C. Mørkeberg omtales som svagelig i biskoppens visitatsbog.
1847	Den første jernbane i Danmark indvies (mellem København og Roskilde)
1847	Carlsberg-bryggeriet grundlægges i 1847 af J. C. Jacobsen
1848-1850	'Treårskrigen' 1848-1850 - Var en dansk-tysk fejde, der havde sin årsag i den Slesvig-Holstenske bevægelses krav om løsrivelse fra Danmark. Der var sejre og nederlag for begge parter, og en varig fred kom der ikke.
1848	Frederik d. 7. bliver konge i Danmark efter Christian d. 8.s død. Død: Digteren Steen Steensen Blicher - 66 år gl.
1849	Danmarks første egentlige grundlov - 'Danmarks Riges Grundlov' - blev underskrevet af Frederik d. 7. den 5. juni 1849. Denne dato markerede overgangen fra enevælde til konstitutionelt monarki. Hermed overførtes den virkelige lovgivende magt fra kongen til den folkevalgte rigsdags to kamre, Folketinget og Landstinget. Værnepligt i hele landet indføres. Gennemsnitshøjden for en værnepligtig var 165,4 cm. - I 2000 var den 180,7 cm.
1850	Død: Digteren Adam Oehlenschläger - 71 år gl.
1851	Det første danske frimærke blev udgivet 1. april 1851. Mærket var uden takker og havde værdien '4 Rigsbankskilling'.
1853	Koleraepidemi i København - Omkring 4.800 døde af sygdommen. Årsag: Overbefolkede bydele, mangel på rent drikkevand, ingen kloakker mm
1855	Død: Filosofen Søren Aabye Kierkegaard - 42 år gl.
1859	Den engelske forsker Charles R. Darwin udgiver værket 'Arternes oprindelse'. Hans påstand om, at menneskerne nedstammer fra aberne vækker stor opsigt.
1861	Johan Christopher Mørkeberg døde 63 år gl. den 31. juli 1861.
1862	Død: Salmedigteren B. S. Ingemann - 73 år gl.
1863	Christian d. 9. bliver konge i Danmark efter Frederik d. 7.s død. Danske bordeller bliver gjort offentlige og underlægges læge- og politikontrol. Man anslår, at der er 400-500 offentlige bordeller. Henry Dunant grundlægger Røde Kors.
1864	'2. Slesvigske Krig' - startede 1. februar, da Østrigske og preussiske tropper med 57.000 mand gik over Ejderen - Danmark var totalt uforberedt på krig, og efter hårde kampe (bl.a. ved Dybbøl) sluttedes våbenstilstand den 20. juli. Ved en fredskonference i Wien den 30. oktober må Danmark afstå Holsten og både Nord- og Sydslesvig, så grænsen rykker helt op til Kongeåen. Det danske tabstal blev opgjort til 2.144 faldne og 683 døde af sygdom.
1865	Født: Carl Nielsen (senere en kendt dansk komponist) Han dør 66 år gammel i 1931.
1866	Født: Jeppe Aakjær (født Jeppe Jensen i Aakjær ved Skive). Senere dansk forfatter af romaner, noveller, digte og skuespil. E. Dalgas opretter Det Danske Hedeselskab.
1869	Suez-kanalen i mellem Middelhavet og Rødehavet indvies den 17. november. Det er verdens længste skibskanal, som er farbar for store skibe. Den er 162,2 kilometer lang og mellem 300 og 365 meter bred - Byggeriet af kanalen tog ti år. Aviser sælges på gaden i København.

1871	Dansk Kvindesamfund stiftes. Samme år grundlægges Danmarks første børnehave i København.
1872	Død: Salmedigteren N.F.S. Grundtvig - 89 år gl.
1875	Død: Digteren H. C. Andersen - 70 år gl.
1875	Kronemønten tages i brug 1. januar (til afløsning af 'Rigsbankdaleren'). 1 daler sættes til 2 kroner, 1 mark til 33 1/3 øre og 1 skilling til 2 øre.
1878- 1879	'Østsjællandske Jernbaneselskab' anlægger en jernbane fra Køge til Fakse Ladeplads med en sidebane over Store Heddinge til Rødvig. Banen indvies d. 30. juni 1879 med deltagelse af bl.a. kongen, dronningen.
1876	Telefonen opfindes (af Graham Bell i USA).
1877	Familiejournalen (dansk ugeblad) udkommer første gang d. 7. januar 1877.
1879	Skrivemaskinen tages i brug.
1880	Man ser nu cykler i det danske gadebillede. De Danske Statsbaner oprettes (DSB).
1881	Den første telefoncentral åbnes i København med 22 abonnenter.
1882	I Hjedding ved Varde oprettes Danmarks første andelsmejeri.
1884	Dagbladet Politikken grundlægges af Viggo Hørup.
1886	Kodak producerer de første fotografiapparater til celluloid film.
1887	Louise Augusta Mørkeberg f. Bøttner døde 94½ år gl. den 3. december 1887. Hun døde hos sin søn, lærer Sophus Mørkeberg i V. Broby ved Sorø.
1889	I Paris opføres Eiffeltårnet. Den første danske kvindelige læge, Nielsine Nielsen, åbner praksis i København.
1890	Ved folketællingen har København nu 312.900 indbyggere. Mange nye industrivirksomheder får mange til at rejse til hovedstaden.

Kilder til dette notat:

- Præstø Amts Skolehistorie indtil 1830
- Biskop J. P. Mynsters Visitationsdagbøger 1835-1853
- Dansk Præste- og Sognehistorie 1849-1949
- Sjællands Stifts Degnehistorie
- Kirkebøger
- Folketællinger
- Skifteprotokoller
- Lægdsprotokoller
- Protokoller vedr. brandforsikring
- Udvandrerdatabasen
- Biografiske kilder på Internettet
- Mørkeberg-Posten